

Presentació

ÀNGELS BERNAL CERCÓS.
Directora de Lligall 2009

L'any 1988 va néixer *Lligall*, la revista de l'Associació d'Arxivers de Catalunya. Vint anys després, un nou Consell de Redacció, constituït el juny del 2009, té l'encàrrec, la voluntat i la il·lusió —potser també l'atreviment— d'intentar renovar la revista que per a la majoria de nosaltres ha estat i és un dels principals referents teòrics i pràctics de la nostra professió. El repte assumit és important perquè *Lligall*, per mitjà de 383 articles i una trentena de números publicats, amb senzillesa i austeritat, ens ha ofert continguts de gran qualitat.

Dues dècades són gairebé una generació. La revisió sembla necessària i obligada, encara més en un món com l'actual on per comunicar o comunicar-nos i per ser visibles no podem ignorar les tecnologies de la informació i la comunicació, ni tampoc els nous llenguatges, eines i recursos que permeten i possibiliten formar-nos i reflexionar sobre la nostra professió, alhora que, tot buscant delimitar el nostre espai en el mercat laboral, també podem aprofitar aquests mitjans per presentar-nos com a col·lectiu a la resta de la societat.

Tanmateix, amb les novetats que volem introduir no pretenem trencar amb el camí recorregut fins ara; ans al contrari, partim dels principis que van inspirar el naixement de la revista. En aquest sentit, renovem la voluntat que manifestava la primera directora de *Lligall*, Montserrat Canela, quan a la presentació del número 4, l'any 1991 deia: «[...] aspirem que sigui una revista feta a Catalunya i adreçada al seu col·lectiu de professionals, que a la vegada, per la temàtica i la qualitat dels seus articles, pugui ser llegida amb interès per arxiviers d'altres àmbits geogràfics». I referint-se a les tres seccions que formaven la revista, l'aposta de continguts era: a la secció «Arxivística», «articles teòrics i tècnics de caràcter general, i també treballs sobre història de les institucions, aspectes del dret que ens afecten directament, paleografia i diplomàtica i història dels arxius i l'arxivística»; a «Experiències», «articles sobre experiències concretes, però prou suggeridors perquè puguin servir d'exemple o punt de partida d'activitats semblants», i a «Informació», el contingut havia de ser la memòria de l'AAC i altres informacions d'interès per al col·lectiu, com ara sobre els màsters d'arxivística. Creiem que els fonaments són fermes, els ratifiquem, però, des del reconeixement al treball fet pels quatre consells de redacció que ens han precedit, volem eixamplar-los, reforçar-los, posar-los al dia.

El número 30 de *Lligall* és un número de presentació i assaig dels canvis de disseny, estructura i tipus de difusió que proposem. Pel que fa al disseny, hem introduït petits elements estètics (grafisme, dibuixos, fotografies, etc.) que busquen fer la lectura una mica més amena, sense pretendre en cap cas que destaquin per damunt dels continguts.

Els continguts ara s'estructuren en una dotzena de seccions i es presenten en diversos formats comunicatius, bàsicament: articles convencionals (d'informació, reflexió o opinió sobre un tema), resultats d'una enquesta, treballs de recerca, entrevista, valoracions i crítiques sobre edicions (llibres, llocs web), decàlegs i reflexions sintètiques sobre aspectes puntuals, o transcripcions d'activitats formatives. Cada número es dedicarà a un tema concret, del qual tractaran els articles d'algunes de les seccions. Així, amb diferents estils comunicatius i de diverses maneres ens aproparem a un tema d'interès per a la nostra professió. Creiem que la diversitat formal de tractar i presentar els continguts ens pot oferir més diversitat d'idees, reflexions, informacions. Tot plegat ens ha de permetre tenir una visió més global, com a mínim més variada i complementària. La riquesa de pensament i la reflexió que fa avançar neixen de la diferència, del contrast, de la discrepància si s'escau. I és a la recerca de noves idees i del progrés que cal sumar les singularitats, les diferències, els contrastos.

Pel que fa a la difusió, sense renunciar a plantejar-nos més endavant l'edició en format electrònic, de moment continuarem amb el format paper, si bé la versió en PDF es podrà consultar des del web de l'AAC, com fins ara, i també serà accessible des del dipòsit Revistes Catalanes amb Accés Obert (RACO). Confiem que a través de RACO augmentarà la nostra visibilitat a la xarxa i, de retruc, en la societat. I amb la intenció de buscar més lectors arreu del món, també continuarem traduint a l'anglès algun dels articles publicats, que es podran consultar des del nostre web. Ens fixarem especialment en els que tractin sobre aspectes singulars, innovadors o genuïns dels arxius de Catalunya.

El primer *Lligall* de la nova etapa, el 30, volíem dedicar-lo als referents teòrics i pràctics de l'arxivística catalana, un tema ambiciós i difícil d'acotar. Alhora volíem que fos un reconeixement al treball fet pels consells de redacció anteriors. Per això, i en representació de tots els que hi han participat, vam demanar la col·laboració dels arxiviers que s'han succeït en la direcció de la revista: Montserrat Canela, Xavier Tarraubella, Jaume Enric Zamora i Joan Domingo. El resultat són quatre interessants articles que enceten la secció «**Tema**» i que més que tractar dels referents teòrics i pràctics de l'arxivística catalana són un d'aquests referents. En el primer, Joan Domingo ens aporta la seva experiència sobre els registres generals d'entrada i sortida de documents i la gestió documental, és a dir, la gestió dels documents des del primer moment —la creació o la recepció. Tot i que en teoria el concepte és molt acceptat entre el nostre col·lectiu, l'aplicació pràctica no és tan evident com correspondria. A finals dels anys vuitanta del segle passat, alguns arxius centrals de la Generalitat de Catalunya van començar a treballar en aquesta línia; sens dubte, un dels arxius pioners va ser l'Arxiu Central del Departament de Cultura. El segon article, de Montserrat Canela, ens ajuda a reflexionar sobre un tema que comença a ser urgent afrontar, que ens hauria de preocupar i ocupar molt més: la signatura digital. De les funcions i les activitats dels arxius municipals se n'ha escrit molt, però Xavier Tarraubella, amb una visió àmplia, panoràmica, analitza la contribució d'aquests arxius al nostre sector i a la societat en general; l'exercici de no limitar-se a reflexionar només sobre les qüestions tècniques del dia a dia és bàsic i necessari per a qualsevol professió, tant per entendre la seva raó de ser com per buscar els motius per continuar sent. El quart article, de Jaume Enric Zamora, tracta d'aspectes vitals, bàsics: coordinació i cooperació. I pensem que són vitals perquè quan manquen, senzillament se sobreviu, però quan la coordinació i la cooperació funcionen bé, el creixement és evident per tots

els qui se'n poden beneficiar. El tema tractat no és nou, però la necessitat de reflexionar-hi, malauradament, continua sent actualitat.

En la recerca de textos sobre els referents teòrics i pràctics de l'arxivística catalana, completen la secció tres articles més. Josep Matas parla sobre la Llei d'arxius i documents, una llei considerada modèlica en el seu moment tant pel seu contingut com pel consens que va obtenir. L'autor en fa una valoració ponderada, des de l'autoritat que li atorga la seva condició d'advocat que en el passat també va exercir d'arxiver. L'article de Joan Boadas tracta dels fons fotogràfics. El responsable de l'arxiu municipal pioner i més dinàmic en el tractament de fons audiovisuals fa balanç i propostes de futur sobre el patrimoni fotogràfic documental a Catalunya, una de les grans preocupacions en matèria de patrimoni documental. Tanca la secció un article sobre l'evolució del perfil professional del nostre col·lectiu. Alfred Mauri i Remei Perpinyà, professors de l'ESAGED, aporten l'estat de la qüestió dels últims trenta anys.

Vinculat amb el tema principal, la secció «**Enquesta**» presenta el resultat d'una consulta feta entre alguns socis. Aquesta secció és una aposta arriscada per la dificultat de definir l'enquesta, recollir i tabular les dades. Però, malgrat que és un canal d'informació complex, parcial i puntual, no hi voldríem renunciar per recollir opinions del nostre col·lectiu.

A la secció «**Història arxivística**» presentem la traducció de l'article de Lawrence J. McCrank, publicat a *The American Archivist* l'any 1993, sobre la història dels arxius de Catalunya durant el període de formació de l'estat català medieval, en concret sobre la gestió documental medieval. Curiosament és un article poc conegut entre nosaltres, tot i que tracta d'un dels nostres arxius més singulars. Des d'aquesta secció ens esforçarem per oferir treballs en profunditat de la història dels arxius i l'arxivística en general, però de la que afecta els nostres arxius en particular.

Per la seva destacada trajectòria, pel seu perfil professional i per la seva vinculació amb l'AAC, hem inaugurat la secció «**Entrevista**» amb el pare Marc Taxonera, a qui agraïm l'amabilitat i les facilitats que ens ha dedicat. En aquesta secció volem escoltar les opinions i les reflexions de personalitats vinculades d'una manera o una altra a la nostra professió, perquè pensem que l'experiència és un valor que cal reconèixer i del qual hem d'aprendre molt.

A la secció «**Actualitat arreu del món**» hem traduït un article sobre l'experiència dels arxius nacionals portuguesos i la creació d'un repositori

per a la preservació digital a llarg termini, l'anomenat projecte RODA (Repository of Authentic Digital Objects). L'objectiu de la secció serà fer-nos ressò dels temes que avui també preocupen els col·legues d'altres llocs.

Com a novetat, a la secció «**Singularitat i innovació a Catalunya**» publiquem l'article d'Enric Cobo sobre el Pla de digitalització de la Xarxa d'Arxius Comarcals, un projecte de la Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental.

En la secció «**Consideracions sobre...**», el conservador i restaurador Zoel Forniés ens parla de l'ús del paper reciclat per a documents d'arxiu. Davant les modes o determinades imposicions polítiques, que poden provocar decisions precipitades, en aquesta secció oferirem decàlegs o consideracions prèvies sobre temes molt concrets que ens inquieten especialment. En aquesta ocasió, a més, l'autor del text i l'arxivera Anna Duran ens ofereixen una visió gràfica per mitjà dels seus dibuixos.

Del programa de formació continuada de l'AAC, a la secció «**Formació**» hem destacat el curs de Pere Guiu sobre la gestió dels arxius del correu electrònic i la navegació web. Tots els que no van poder assistir al curs tenen ara l'oportunitat d'accedir-hi a través del resum que aquí publiquem.

Davant l'actual allau d'informació, on sovint trobem molt barrejat el gra i la palla, des de les seccions «**Recensions**» i «**Recursos web**» volem destacar i comentar lectures i llocs web. Per la seva qualitat, aquí parlem d'un web per a fons fotogràfics i filmics i de tres llibres: el *Manual d'arxivística* de l'AAC, el llibre de Pere Puig sobre els pergamins, i les ponències del I Congrés sobre Gestió i Conservació dels Documents Electrònics, organitzat per la Universitat Jaume I de Castelló.

A la secció «**Informació de l'AAC**» trobareu la memòria de les activitats de l'associació del 2008. Tanca el volum la secció «**Normes de Lligall**», on es recullen les normes de presentació i edició d'articles i citacions bibliogràfiques.

Esperem i desitgem que la lectura del número 30 de *Lligall* us interessi.

Volem aprofitar aquestes ratlles per agrair a la Junta Directiva de l'AAC la confiança que ha dipositat en nosaltres. Així mateix, agraiem la col·laboració dels autors que ens han regalat els continguts d'aquest número i ens han permès encetar aquesta nova etapa de *Lligall*. També volem

destacar la complicitat de t&s Traduccions i Tractament de la Documentació i de Gràfiques Alzamora per continuar produint la nostra revista. I l'esforç i la il·lusió esmerçats per Reactiva, i especialment la dissenyadora Laia López Franch, per materialitzar els canvis que ara presentem.

Per acabar, des del Consell de Redacció de *Lligall*, format per Núria Casanovas, Salvador Cabré, Miquel Casademont, Rafel Ginebra, David Iglesias, Antoni Mayans, Raimon Nualart, Jordi Piqué, Ramon Planes, Montse Pons, Núria Postico, Joan Soler, M. Luz Retuerta i Àngels Bernal, us convidem a col·laborar amb nosaltres mitjançant la bústia *lligall@arxivers.com*, on podeu adreçar els vostres comentaris, propostes i suggeriments. Confiam que entre tots aconseguirem que *Lligall* ens continuï oferint uns continguts interessants, actuals i de qualitat.

Maig del 2010